

Canllaw i athrawon ar hunanwerthuso ysgol

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

www.cymru.gov.uk

Pecyn Cyfnod Allweddol 4

Trosolwg
a
thalfyriadau, acronymau a geirfa

Rhagor o wybodaeth

Dylid cyfeirio ymholiadau am y pecyn hwn at:

Y Gangen Gwybodaeth a Gwella Ysgolion

Llywodraeth Cymru

Parc Cathays

Caerdydd

CF10 3NQ

Ffôn: 029 2082 6014

e-bost: IMS@cymru.gsi.gov.uk

Copiau ychwanegol

Mae'r ddogfen hon ar gael o wefan Llywodraeth Cymru yn
dysgu.cymru.gov.uk

Beth yw 'Canllaw i Athrawon ar Hunanwerthuso Ysgol'?

1.1 Hunanwerthuso Ysgol

Er mwyn gwella ysgolion a'u heffeithiolrwydd yng Nghymru, rhaid wrth ffocws cryf ar hunanwerthuso, her a chymorth mewn ysgolion. Mae disgwyl i ysgolion weithredu yn unol â diwylliant o adolygu a gwella parhaus, ac mae hunanwerthuso yn rhan hanfodol o'r broses hon.

Yn ogystal â hyn, mae'n ddyletswydd statudol ar gyrff llywodraethu i bennu targedau o ran perfformiad ac absenoldeb ar gyfer eu hysgolion sy'n adlewyrchu blaenoriaethau a nodwyd drwy'r broses hunanwerthuso.

Bydd gwaith hunanwerthuso effeithiol yn helpu athrawon i nodi'r canlynol:

- pa mor dda y mae eu hysgol yn perfformio
- beth sydd angen ei wella
- pa gamau y dylid eu cymryd i wneud y gwelliannau hynny.

1.2 Canllaw i Athrawon ar Hunanwerthuso Ysgol: Pecyn Cyfnod Allweddol 4 (CA4)

Lluniwyd y pecyn hwn i helpu athrawon sy'n anghyfarwydd â hunanwerthuso ysgol i ddeall a defnyddio'r dadansoddiadau data y mae Llywodraeth Cymru yn eu darparu at y diben hwn.

Mae '**Pecyn Cyfnod Allweddol 4**' yn cynnwys enghreifftiau o dri datganiad data perfformiad lefel ysgol allweddol, a thair dogfen ganllaw a luniwyd i helpu athrawon i wneud y defnydd gorau o'r data perfformiad hyn.

Y tri datganiad data perfformiad allweddol a ddarperir yw:

- a) Crynodeb o Gyraeddiadau Ysgol Uwchradd CA4**
data 2010/11 - rhyddhawyd yn derfynol ym mis Rhagfyr 2011
- b) Setiau Data Craidd Cymru Gyfan: Pecyn Cyddestunol CA4**
data 2010/11 - rhyddhawyd ym mis Rhagfyr 2011

c) **Setiau Data Craidd Cymru Gyfan: Pecyn Perfformiad CA4**

data 2010/11 - rhyddhawyd ym mis Ionawr 2012

Y tair dogfen ganllaw yw:

d) **Llinell Amser Data Perfformiad Ysgol - CA4**

Yn rhoi dyddiadau allweddol, crynodeb o'r datganiadau data allweddol o ran hunanwerthuso, crynodeb o gasgliadau data disgyblion Llywodraeth Cymru, a chyddestun deddfwriaethol y rhain.

e) **Dadansoddi Data Perfformiad Ysgol: Dadansoddiad Enghreifftiol CA4**

f) **Setiau Data Craidd Cymru Gyfan: Nodiadau canllaw CA4**

Yn rhoi cyfarwyddyd manwl ar sut y dylid defnyddio Setiau Data Craidd Cymru Gyfan i hunanwerthuso.

1.3 Data ychwanegol

Mae Llywodraeth Cymru wedi llunio bwletinau ystadegol a datganiadau data ychwanegol yr hoffai athrawon eu defnyddio o bosibl i'w helpu gyda'r gwaith o hunanwerthuso ysgol. Am ragor o wybodaeth, ewch i [Wefan Ystadegau Ysgolion Llywodraeth Cymru](#) neu [Wefan StatsCymru](#).

Talfyriadau, Acronymau a Geirfa

Acronym /Byrfodd	Eitem	Disgrifiad
AAA	Anghenion Addysgol Arbennig	Mae'r term AAA yn cyfeirio at blant ag anawsterau neu anableddau dysgu sy'n galw am ddarpariaeth addysgol arbennig. Mae gwahanol lefelau o AAA: gall disgyblion fod yn rhan o gynllun gweithredu gan yr ysgol, cynllun gweithredu gan yr ysgol a mwy neu gall fod ganddynt ddatganiad. Mae awdurdodau lleol gwahanol yn defnyddio polisïau AAA gwahanol ac felly nid oes un ffordd gyson o nodi lefel yr angen. Lle caiff cymariaethau eu gwneud er mwyn rhannu ysgolion yn Deuluoedd, felly, dim ond y rhai sydd â Datganiad a'r rhai sy'n rhan o gynllun Gweithredu gan yr Ysgol a Mwy a ddefnyddir.
ALI	Awdurdod Lleol	Mae 22 o awdurdodau lleol yng Nghymru. Mae awdurdodau lleol yn gyfrifol am ddarparu addysg mewn ysgolion a gynhelir, ac am wella ysgolion.
	Bandio	Mae'r system bandio ysgolion genedlaethol yn gosod ysgolion mewn bandiau, sy'n adlewyrchu eu perfformiad a'u cynnydd ac yn ystyried yr heriau sy'n eu hwynebu a'u hamgylchiadau unigol. Mae bandio yn fodel cymharol. Yr ysgolion ym Mand 1 yw'r ysgolion hynny y mae eu data yn dangos perfformiad a chynnydd da yn gyffredinol ym mhob un o'r mesurau, ac ysgolion Band 5 yw'r rhai lle mae perfformiad a chynnydd yn wan o gymharu ag ysgolion eraill. Mae rhagor o wybodaeth ar gael yma .
	Casglu Data Presenoldeb	Mae'r ymarfer casglu data presenoldeb yn casglu data presenoldeb ar gyfer pob disgybl o oedran ysgol gorfodol a oedd ar y gofrestr ar unrhyw adeg yn ystod y cyfnod adrodd. Mae rhagor o wybodaeth a nodiadau cwblhau ar gael yma .
	Consortia	Mae pob awdurdod lleol yng Nghymru wedi ffurfio pedwar grŵp rhanbarthol, a elwir yn gonsortia. Mae'r consortia hyn yn cydweithio i wella ysgolion.
	Crynodeb o Gyraeddiadau Ysgol Uwchradd	Cyflwynwyd ffurflen y Crynodeb o Gyraeddiadau Ysgol Uwchradd yn 2008 ac mae'n cynnwys gwybodaeth gryno am arholiadau sy'n benodol i bob ysgol. Ceir enghraifft o Grynodeb o Gyraeddiadau Ysgol Uwchradd yn yr adnoddau a ddarperir, ac mae'r dadansoddiad enghreifftiol yn cynnwys enghraifft o sut y gellir defnyddio'r data hyn i hunanwerthuso.
CYBLD	Cyfrifiad Ysgolion Blyneddol ar Lefel Disgyblion	Ymarferion statudol i gasglu gwybodaeth am ysgolion, manylion a nodweddion disgyblion.
	Cymhwyster Lefel Mynediad	Mae cymwysterau lefel mynediad yn gymwysterau penodol sy'n canolbwyntio ar bwnc neu faes dysgu penodol. Maent yn datblygu gwybodaeth, sgiliau a dealltwriaeth sylfaenol, yn helpu i fagu hyder ac yn paratoi disgyblion ar gyfer mwy o ddysgu a gwaith.
DPC	Dangosydd Pynciau Craidd	Mae'r DPC yn fesur o gyrhaeddiad cyffredinol. Mae'n rhaid i asesiadau ddangos bod disgyblion yn dysgu i lefelau sy'n

		cyfateb i TGAU ar raddau A*-C ym mhob un o'r pynciau craidd, sef Cymraeg neu Saesneg, mathemateg a gwyddoniaeth, i gyflawni'r DPC.
	Disgyblion â Datganiad	Disgyblion ag asesiad statudol o Anghenion Addysgol Arbennig. Am ragor o wybodaeth, darllenwch y nodiadau cyfarwyddyd hyn.
	Fy Ysgol Leol	Gwefan sydd i'w lansio gan Lywodraeth Cymru yn ystod Gwanwyn 2013 yw Fy Ysgol Leol. Ei nod yw sicrhau bod data ar berfformiad ysgolion ar gael yn haws i rieni. Gall hefyd fod o ddiddordeb i eraill, fel disgyblion a llywodraethwyr.
Ffynnon		Ffynnon yw system rheoli perfformiad Cymru gyfan.
	Gweithredu gan yr Ysgol	Pan fo athro dosbarth / arbenigwr AAA yn canfod bod gan blentyn AAA, dylai'r athro dosbarth baratoi ymyriadau sy'n ychwanegol at y rhai a ddarperir fel rhan o gwricwlwm gwahaniaethol a strategaethau arferol yr ysgol neu sy'n wahanol iddynt (Gweithredu gan yr Ysgol). Am ragor o wybodaeth, darllenwch y nodiadau cyfarwyddyd hyn.
	Gweithredu gan yr Ysgol a Mwy	Lefel ychwanegol o gymorth y tu hwnt i'r hyn a ddarperir o dan Gweithredu gan yr Ysgol i ddisgyblion ag AAA. Am ragor o wybodaeth, darllenwch y nodiadau cyfarwyddyd hyn.
	Gwerth a Ychwanegwyd	Mae gwerth a ychwanegwyd yn mesur y gwahaniaeth rhwng beth y gallwn ddisgwyl i ddisgybl/ysgol ei gyflawni ar sail cyrhaeddiad blaenorol a'r hyn a gyflawnir ganddynt mewn gwirionedd. Ystyrir nifer o ffactorau eraill sydd y tu hwnt i reolaeth ysgol, fel y rhywiau, mis geni, symudiadau rhwng ysgolion, ac amgylchiadau teuluol y gwyddys eu bod yn effeithio ar berfformiad myfyriwr.
	Lefel 1	Mae Trothwy Lefel 1 yn cynrychioli lefel o ddysgu sy'n cyfateb i 5 TGAU ar radd D i G.
	Lefel 2	Mae Trothwy Lefel 2 yn cynrychioli lefel o ddysgu sy'n cyfateb i 5 TGAU ar radd A* i C.
	Lefel 2 Cynwysedig	Mae Trothwy Cynwysedig Lefel 2 yn cynrychioli lefel o ddysgu sy'n cyfateb i 5 TGAU ar radd A* i C gan gynnwys Cymraeg/Saesneg a Mathemateg.
Meincnod i FSM	Meincnodi Prydau Ysgol am Ddim	Mae data cenedlaethol yn dangos yn gyson bod cysylltiad rhwng canran y disgyblion sy'n gymwys i gael FSM mewn ysgol a deilliannau perfformiad. Yn gyffredinol, mae cyrhaeddiad yn gostwng pan fo lefelau cymhwysedd FSM yn cynyddu. Byddai'n annheg cymharu ysgolion sydd â ffigurau FSM isel iawn â'r rhai sydd â ffigurau uchel iawn. I oresgyn y broblem hon, mae ysgolion wedi'u gosod mewn pum grŵp meincnodi ar sail canran y disgyblion sy'n gymwys i gael FSM. Caiff ysgolion eu cymharu o fewn eu grŵp FSM a'u gosod mewn chwarteri yn dibynnu ar eu perfformiad.
DEWi	Menter Cyfnewid Data Cymru	System ddiogel ar-lein i drosglwyddo, dilysu a chofnodi ffeiliau.
MALIC	Mynegai Amddifadedd Lluosog Cymru	Mynegai Amddifadedd Lluosog Cymru (MALIC) yw'r mesur swyddogol o amddifadedd mewn ardaloedd bach yng Nghymru. Mae amddifadedd yn gysyniad ehangach na thlodi. Ystyr tlodi yw prinder arian. Mae amddifadedd yn cyfeirio at broblemau ehangach a achosir gan brinder adnoddau a

		chyfleoedd. Felly, mae MALIC yn seiliedig ar wyth math gwahanol o amddifadedd, sef: incwm, tai, cyflogaeth, mynediad at wasanaethau, addysg, iechyd, diogelwch cymunedol, amgylchedd ffisegol.
FSM	Prydau Ysgol am Ddim	Mae nifer o ffyrdd o fesur amddifadedd cymdeithasol, ond y ffordd fwyaf cyffredin yw drwy ddefnyddio data ar brydau ysgol am ddim (FSM). Yn gyffredinol pan fo nifer y disgyblion sy'n cael prydau ysgol am ddim yn cynyddu, mae lefelau perfformiad yn gostwng. Fodd bynnag, nid yw hon yn gydberthynas bendant ac mae rhai ysgolion yn perfformio'n well yn gyson nag ysgolion eraill â lefelau tebyg neu is o FSM.
SIY	Saesneg fel Iaith Ychwanegol	Bydd disgyblion SIY wedi caffael sgiliau Saesneg i lefelau gwahanol. Os mai lefel isel o sgiliau y mae disgyblion wedi'u caffael, gall hyn effeithio ar eu gallu i ddilyn gweddill y cwricwlwm, felly mae'n bwysig ystyried pa adnoddau neu gymorth ychwanegol sydd eu hangen ar y disgyblion hyn.
	Setiau Data Craidd Cymru Gyfan	Mae 'Setiau Data Craidd Cymru Gyfan' yn cynnwys Pecyn Cyd-destunol Cyfnod Allweddol 4 a Phecyn Perfformiad Cyfnod Allweddol 4 ar gyfer pob ysgol. Maent yn darparu cyfres gyson a chytbwys o ddadansoddiadau cyd-destunol ar gyfer asesiadau ar ddiwedd CA4. Fe'u bwriadwyd i helpu ysgolion i hunanwerthuso a gwella perfformiad ac i lywio gwaith gyda Swyddogion Gwella Awdurdodau Lleol a Chonsortia ac Estyn.
	Sgôr Pwyntiau Cyfartalog Ehangach	Am bob cymhwyster a gymeradwyir, ceir sgôr pwyntiau a roddir am gyflawni'r cymhwyster, sy'n aml yn amrywio yn ôl y radd a enillir. Caiff sgoriau pwyntiau eu safoni ar draws pob cymhwyster yn ôl y lefel a'r maint. Y sgôr pwyntiau cyfartalog ehangach yw swm gyfartalog y cyfanswm pwyntiau a enillir gan bob disgybl.
	Sgôr Pwyntiau Cyfartalog Ehangach wedi'i Chapio	Mae'r sgôr pwyntiau cyfartalog ehangach yn cynnwys pob cymhwyster a gymeradwyir i'w ddefnyddio â disgyblion cyn 16 oed yng Nghymru (gweler uchod). Y sgôr pwyntiau cyfartalog ehangach wedi'i chapio yw swm gyfartalog wyth canlyniad gorau pob disgybl. Lle llwyddwyd i gyflawni Bagloriaeth Cymru, caiff pob elfen ohoni ei chyfrif yn gymhwyster unigol.
	Teuluoedd o ysgolion	Grwpiau o ysgolion yw'r rhain sy'n wynebu'r un lefel o her yn gyffredinol a all weithio gyda'i gilydd i wella ysgolion. Crëwyd y teuluoedd drwy rannu ysgolion yn grwpiau yn seiliedig ar eu hiaith addysgu i ddechrau ac yna, o fewn pob grŵp lefel uchel, caiff ysgolion eu gosod mewn trefn ddisgynnol yn unol â gwerthoedd mynegrif 'her'. Cyfrifir y mynegrif hwn ar sail nifer y disgyblion sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim, lefelau amddifadedd, disgyblion ag AAA a disgyblion SIY.